

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено аналізу законодавчих та нормативно-правових документів щодо соціального захисту дітей з інвалідністю. Ставлення до громадян з обмеженими можливостями є характерною ознакою цивілізованості держави та її демократичності. Рівень державного соціального захисту осіб з інвалідністю є відображенням рівня розвитку суспільства загалом. Одним із важливих напрямів державної соціальної політики на сьогодні є соціальний захист дітей з інвалідністю. Основним обов'язком суспільства є забезпечення соціальної інтеграції, створення рівних можливостей для повноцінного життя, самореалізації, здобуття освіти та працевлаштування, залучення дітей з інвалідністю до духовного, культурного й спортивного життя. Отже, вирішення таких гострих та актуальних питань вимагає неухильної уваги законодавців і належного нормативного врегулювання, а також активізації зусиль виконавчої влади для їх практичної реалізації.

Ключові слова: соціальний захист, інвалідність, діти з інвалідністю, нормативно-правове регулювання, соціально-правовий захист дітей, державна політика, інклюзивне навчання, законодавство України.

Погіршення екологічної ситуації, високий рівень захворюваності батьків, відсутність культури здорового способу життя, низка соціальних, педагогічних, психологічних і медичних проблем сприяють збільшенню числа дітей з інвалідністю.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я кожен десятий житель Землі – людина з обмеженими можливостями, з них 120 млн – діти та підлітки. Серед дітей з інвалідністю найбільш чисельна вікова група 8–14 років (42,3 %), переважають хлопчики (59 %). Близько 80 % дітей із функціональними обмеженнями виховуються в сім'ях, решта – в інтернатних закладах [16, с. 127].

На сьогодні інвалідність дітей є суспільною проблемою. Для цієї категорії населення нагальними залишаються проблеми, пов'язані із соціальним захистом, інтеграцією в суспільство, навчанням та працевлаштуванням, "безбар'єрністю" архітектурно-транспортного, соціального та інформаційного характеру.

Соціальна робота з дітьми з особливими потребами передбачає всебічну їх підтримку з боку держави, дотримання конституційних прав. Вони потребують не лише соціальної та медичної реабілітації, а й створення таких умов, за яких дитина з інвалідністю зможе реалізувати себе в суспільстві повною мірою.

Проблема життєдіяльності дітей з обмеженими функціональними можливостями є предметом дослідження фахівців багатьох галузей науки: медицини, педагогіки, психології, соціальної педагогіки та соціальної роботи.

На сьогодні існує певний науково-теоретичний доробок із питань соціальної роботи з дітьми з особливими потребами. Серед вітчизняних науковців і практиків, які займалися дослідженням проблем у сфері соціальної реабілітації дітей-інвалідів та їх соціально-педагогічної й психологічної підтримки, варто назвати Т. Добровольську, І. Звереву, А. Капську, О. Молчан, І. Солодовнікову. Правові основи соціального захисту інвалідів висвітлені в наукових працях В. Андрєєва, Є. Астрахана, Н. Болотіної, М. Захарова, П. Пилипенко та інших авторів. Питанням соціальної роботи із сім'ями, у яких виховуються діти з інвалідністю, присвячено праці І. Іванової, Н. Грабовенко, А. Маллера, М. Семаго, Т. Соловйової, О. Холостової та інших учених.

Особливості психічного розвитку та становлення осіб із психофізичними вадами представлені в роботах Л. Виготського, Л. Божович, І. Дубровіної, Н. Толстих, А. Прихожан. Питання організації соціально-педагогічної роботи з батьками дітей з інвалідністю розглядаються в працях Н. Грабовенко, Т. Соловйової та інших авторів.

На наше переконання, питання соціально-правового захисту дітей з обмеженими фізичними можливостями не втрачає своєї актуальності, незважаючи на те, що йому приділяється увага як на законодавчому рівні (шляхом закріплення прав, пільг та компенсацій дітям-інвалідам), так і на суспільному рівні (шляхом передбачення державних гарантій їх економічної й моральної підтримки).

Мета статті – розглянути роль чинного законодавства щодо соціально-правового захисту дітей з інвалідністю.

Сьогодні в Україні науковцями термін "інвалідність" розглядається по-різному: "люди з інвалідністю", "люди зі спеціальними потребами", "люди з обмеженою дієздатністю", "люди з вадами фізичного та розумового розвитку", "люди з особливими потребами", "люди з патологічними станами", "люди з функціональними обмеженнями" тощо.

Що стосується терміна "інвалід", міжнародне визначення якого вперше було подане в Декларації ООН "Про права інвалідів" у 1975 р., то це "особа, яка не може самостійно забезпечити повністю або частково потреби нормального особистого та/або соціального життя через вроджене або набуте порушення фізичних чи розумових здібностей" [1].

Якщо проаналізувати англійський словник, то можна побачити, що термін "invalid" у перекладі українською мовою означає "хворий, непрацездатний, інвалід" [14, с. 281]. Також використовується слово

"disability", що означає "нездатність" – стан фізичного або розумового розладу, те, що робить людину нездатною, неспроможністю, безсилля, непрацездатністю. Причому в цьому разі вживається водночас словосполучення "person with disability" чи "people with disability", де відразу помітно, що це особа, особистість, людина з певними вадами [14].

У Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1993 р., термін "інвалідність" визначається як "наявність різнобічних функціональних обмежень". Люди можуть стати інвалідами внаслідок фізичних, розумових, сенсорних дефектів, стану здоров'я чи психічних захворювань, що за своїм характером бувають постійними або тимчасовими. Обмеження життєдіяльності – це "повна або часткова втрата здатності здійснювати самообслуговування, пересування, орієнтацію, спілкування, контроль за своєю поведінкою, а також можливості займатися трудовою діяльністю" [13, с. 133].

Інвалідність у національному законодавстві визначається як міра втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що під час взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, унаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист [10, с. 20].

У нашій державі якість життя людей з інвалідністю, як правило, нижча, ніж у решти населення, що зумовлено такими факторами:

- недостатністю в нашому суспільстві гуманізму й милосердя до людей з особливими потребами;
- нерозвиненістю та непристосованістю соціальної інфраструктури міст і сільських населених пунктів з урахуванням задоволення основних потреб інвалідів;
- низьким рівнем матеріального забезпечення й соціального обслуговування, їх недостатньою гнучкістю;
- низькою якістю чи відсутністю технічних засобів і пристосувань, необхідних для обслуговування, пересування та праці осіб з інвалідністю;
- наявністю значних труднощів в отриманні якісної професійної освіти, особливо вищої, у задоволенні духовних потреб.

Найважливіша мета соціального захисту населення – створення умов для вільного та всебічного розвитку особистості, її гідного існування. Соціальний захист у державі повинен передбачати два взаємопов'язані напрями дій – надання громадянам рівних можливостей для забезпечення належного життя власною працею та підтримку недієздатних і соціально вразливих верств населення. Держава має виступати гарантом захищеності таких людей, брати на себе обов'язок із забезпечення умов для їх нормального життя, навчання, професійної підготовки, адаптації та інтеграції в соціальне середовище.

Соціальний захист дітей з інвалідністю варто розглядати як систему гарантованих державою економічних, соціальних і правових заходів, які забезпечують дітям з обмеженими можливостями умови для подолання й компенсації існуючих у них обмежень шляхом надання необхідної допомоги, матеріального обслуговування, соціально-побутового, медичного забезпечення, створюють умови для отримання ними освіти, професійної підготовки, забезпечення зайнятості з метою створення рівних можливостей у суспільному житті з іншими громадянами [17, с. 8].

Серед міжнародних документів, що стосуються визначення й дотримання прав і свобод людей з обмеженнями можливостями, визначальне місце посідають Загальна декларація прав людини та Декларація про права інвалідів.

Основними нормативно-правовими актами, спрямованими на забезпечення реалізації прав дітей з інвалідністю в Україні, є Конституція України, Сімейний кодекс України, закони України "Про охорону дитинства", "Про соціальні послуги", "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", "Про оздоровлення та відпочинок дітей", "Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні", "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування", "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" тощо.

Відповідно до ст. 46 Конституції України соціальний захист включає такий важливий складник, як соціальне забезпечення, яке відображає одну з форм розвитку інституту соціального захисту [11, с. 46].

З метою поліпшення соціального захисту дітей-інвалідів 16 листопада 2000 р. Верховною Радою України прийнято Закон України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам". Цим законом передбачені заходи, спрямовані на поліпшення матеріального забезпечення дітей-інвалідів та інвалідів із дитинства, зокрема, цим категоріям інвалідів надається право на державну соціальну допомогу, яка виплачується замість пенсії. У названому законі наголошується на тому, що надбавка на догляд за дитиною-інвалідом віком до 18 років призначається одному з батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику, які не працюють, не навчаються, не проходять службу, не займають виборну посаду та фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом [5].

Важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе й милосердне ставлення до дітей з особливими потребами, які не мають змоги вести повноцінне життя. Їхні проблеми завжди актуальні, незважаючи на те, що держава намагається розв'язувати їх через адаптацію в суспільство.

Для поліпшення умов перевезення пасажирів з ураженням опорно-рухового апарату у вересні 2001 р. Кабінетом Міністрів України прийнято Розпорядження "Про розробку та організацію серійного виробни-

цтва міських пасажирських автобусів і тролейбусів, переобладнаних або обладнаних спеціальними пристроями для перевезення інвалідів на візках". Передбачено серійний випуск уніфікованих вітчизняних транспортних засобів, які б забезпечували маломобільним групам населення, насамперед інвалідам на візках, рівні з іншими громадянами можливості в користуванні міським пасажирським транспортом [15].

Унаслідок світових процесів глобалізації, демократизації й гуманізації, а також під впливом досвіду європейського освітнього простору в українській системі освіти спостерігається процес модернізації, який включає низку змін, зокрема й поступовий перехід до інклюзивної моделі навчання. Ця модель передбачає організацію спільного навчання осіб з особливими потребами та їхніх здорових однолітків у загальноосвітніх навчальних закладах шляхом створення необхідних умов для такого навчання відповідно до потреб і можливостей осіб з обмеженими можливостями здоров'я. У свою чергу питання щодо необхідності переходу до інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я в українській системі освіти знайшло своє відображення в низці державних документів.

Правові аспекти щодо освіти дітей з інвалідністю містяться в законах України "Про освіту", "Про дошкільне виховання", "Про загальну середню освіту" тощо. Значну увагу приділено вирішенню проблем дітей з особливостями психічного та фізичного розвитку в Національній доктрині розвитку освіти, затвердженій Указом Президента України від 17 квітня 2002 р.

Зокрема, у ст. 21 Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" від 21 березня 1991 р. зазначається: "Держава гарантує інвалідам дошкільне виховання, здобуття освіти на рівні, який відповідає їх здібностям і можливостям" [6]. У ст. 3 Закону України "Про освіту" вказано, що "громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від стану здоров'я". У ст. 37 цього закону говориться: "Для дітей, які потребують тривалого лікування, створюються дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні санаторні школи-інтернати, дитячі будинки. Навчальні заняття з такими дітьми проводяться також у лікарнях, санаторіях, удома" [7]. Чинне місце серед нормативно-правових документів посідає Закон України "Про загальну середню освіту", у ст. 21 якого проголошено: "Діти з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату мають забезпечуватися засобами індивідуальної корекції в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України" [9].

У ст. 19 Закону України "Про охорону дитинства" зазначено: "Для дітей-інвалідів та інвалідів з дитинства, які потребують опіки та стороннього догляду, органи управління освіти за згодою батьків дітей або осіб, які їх замінюють, забезпечують навчання в загальноосвітніх і спеціальних закладах за відповідними навчальними програмами, у тому числі й домашніх умовах. Тоді як діти-інваліди та інваліди з дитинства, які перебувають у реабілітаційних закладах, закладах та установах системи охорони здоров'я, системи праці та соціального захисту населення, мають право на здобуття освіти за індивідуальними навчальними програмами, які узгоджуються з індивідуальними програмами реабілітації дітей-інвалідів та інвалідів з дитинства". У ст. 26 цього ж закону вказано: "Забороняється дискримінація дітей-інвалідів і дітей із вадами розумового чи фізичного розвитку. Дітям-інвалідам і дітям із вадами розумового чи фізичного розвитку надається можливість отримати базову, професійно-технічну та вищу освіту також у домашніх умовах. Таким дітям гарантується безоплатне забезпечення засобами індивідуальної корекції" [8].

Законом України "Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання" [4] врегульовано питання щодо часткового або повного утримання за рахунок держави дітей, які навчаються в спеціальних та інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема, забезпечення безоплатним харчуванням дітей цієї категорії, приведення педагогічного навантаження вихователя (асистента учителя) у відповідність із педагогічним навантаженням вихователя загальноосвітньої спеціальної школи (школи-інтернату).

У грудні 2009 р. Україна ратифікувала Конвенцію про права інвалідів, у ст. 24 якої проголошується: "Держави-учасниці визнають право інвалідів на освіту, забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя. Держави-учасниці забезпечують, щоб діти з обмеженими можливостями здоров'я могли мати доступ до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти для дорослих і навчання протягом усього життя без дискримінації та нарівні з іншими". Серед актів Міністерства освіти і науки України варто звернути увагу на Концепцію розвитку інклюзивної освіти (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 1 жовтня 2010 р.). У її загальних положеннях зазначено, що Україна, приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини (Декларації ООН про права людини, Конвенції ООН про права інвалідів, Конвенції ООН про права дитини), взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема й щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. Мета Концепції розвитку інклюзивної освіти – створення умов для вдосконалення системи освіти та соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, шляхом упровадження інноваційних технологій, зокрема й інклюзивного навчання; формування нової філософії суспільства щодо позитивного ставлення до дітей та осіб із порушеннями психофізичного розвитку й інвалідністю. Відповідно до мети основні завдання документа є такими: запровадження інноваційних освітніх технологій у контексті форм інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю; формування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-

соціального супроводу; упровадження інклюзивної моделі навчання в загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням потреби суспільства; удосконалення системи підготовки й перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання [12, с. 3–5].

Як зазначається в Державній доповіді про становище дітей в Україні щодо захисту права на освіту, істотне вдосконалення нормативно-законодавчої бази дало змогу запровадити інклюзивне навчання дітей з інвалідністю вже з дошкільного віку, створити новий тип загальноосвітнього навчального закладу (навчально-реабілітаційний центр), збільшити фінансування навчання цих дітей в інклюзивних класах загальноосвітніх закладів, урегулювати оплату праці педагогів цих класів. Відповідно, освітня інклюзія в дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах набула позитивної динаміки (частка дітей з інвалідністю в складі всіх користувачів навчальних закладів за час дії програми щорічно збільшувалася). Позитивна динаміка освітньої інклюзії в навчальних закладах свідчить про організацію більш сприятливих, ніж раніше, умов доступу до навчання, про збільшення толерантності до освітньої інклюзії всіх учасників навчально-виховного процесу (адміністраторів, педагогів, дітей і батьків) [2, с. 110–111].

Передбачається, що до 2022 р. всі діти, які навчаються в спеціальних школах для дітей із затримкою психічного розвитку, поступово перейдуть у звичайні навчальні заклади. Попередньо ці діти навчатимуться в спеціальних підготовчих класах, потім перейдуть у спеціальні та інклюзивні класи загальноосвітніх навчальних закладів, де розвиватимуться поряд зі звичайними дітьми. Організацію їх навчання буде побудовано на основі особистісно орієнтованих методів з урахуванням індивідуальних особливостей таких дітей [3].

Висновки. Таким чином, проблеми соціальної роботи з дітьми з інвалідністю є досить актуальними як на рівні суспільства й держави, так і на місцевому та індивідуальному рівнях. Саме ця актуальність повинна спонукати соціальні інституції та тих, хто в них працює, приділяти велику увагу пошуку, розробленню та впровадженню моделей соціальної підтримки, які б найбільше відповідали потребам дітей з особливими потребами та були оптимально пристосовані до місцевих умов, традицій і ресурсних можливостей.

Проведене дослідження не претендує на вичерпність вивчення проблеми. Широке коло проблем соціальної роботи з дітьми з обмеженими можливостями спонукає до їх вивчення та вирішення в соціально-педагогічному аспекті, оскільки саме від підготовки фахівців соціальної сфери до роботи з дітьми з інвалідністю залежить успішність подолання описаних проблем.

Використана література:

1. Декларація про права інвалідів : затверджена Резолюцією тринадцятої сесії Генеральної Асамблеї ООН 3447 (XXX) від 9 грудня 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/russian/documen/declarat/disabled.htm>.
2. Державна доповідь про становище дітей в Україні "Реалізація Конвенції ООН про права дитини в Україні: досягнення, проблеми, перспективи" (за період 2009–2016 років). – Київ, 2016. – 164 с.
3. До 2022 р. учнів із спеціальних шкіл для дітей із затримкою психічного розвитку поступово переведуть до інклюзивних класів загальноосвітніх навчальних закладів // Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/10/26/do-2020-roku-uchniv-iz-speczialnix-shkil/>.
4. Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання : Закон України від 5 червня 2014 р. № 1324-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>.
5. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам : Закон України від 16 листопада 2000 р. № 2109-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.
6. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України від 21 березня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
7. Про освіту : Закон України від 23 травня 1991 р. № 1060-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
8. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
9. Про загальну середню освіту : Закон України від 13 травня 1999 р. № 651-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 28. – Ст. 230.
10. Іпатов А. Поняття інвалідності в аспекті сучасного міжнародного права / А. Іпатов, І. Ханюкова // Український вісник медико-соціальної експертизи. – 2015. – № 3. – С. 15–21.
11. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0&c=1>.
12. Концепція розвитку інклюзивної освіти // Дефектолог. – 2010. – № 3(39). – С. 3–5.
13. Кривоконь Н. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : [навчальний посібник] / Н. Кривоконь. – Чернігів : Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.
14. Новий англо-український словник : [понад 140 000 слів та словосполучень]. – 2-ге вид., випр. та доп. – Київ : Чумацький Шлях, 2004. – 668 с.
15. Основи соціального захисту інвалідів в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ztobljust.gov.ua/structure/Osnovi_sotsialnogo_zahistu_invalidiv_v_Ukrayini/.
16. Платонова О. Особливості соціалізації дітей з обмеженими функціональними можливостями / О. Платонова // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Серія "Педагогіка". – 2014. – Т. 251. – Вип. 239. – С. 127–130.
17. Тарасенко В. Правове забезпечення соціального захисту дітей-інвалідів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. Тарасенко ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2005. – 18 с.

References:

1. Deklaratsiia pro prava invalidiv (zatv. Rezoliutsiieiu trynadsiatoi sesii Heneralnoi Asamblei OON 3447 (XXX) vid 9 hrudnia 1975 r.). [Elektronnyi resurs]. – Resurs dostupu : <http://www.un.org/russian/documen/declarat/disabled.htm>.
2. Derzhavna dopovid pro stanovyshe ditei v Ukraini "Realizatsiia Konventsii OON pro prava dytyny v Ukraini: dosiahnennia, problemy, perspektyvy" (za period 2009–2016 rr.). – Kyiv, 2016. – 164 s.
3. Do 2022 r. uchniv iz spetsialnykh shkil dlia ditei iz zatrymkoiu psykhychnoho rozvytku postupovo perevedut do inkluzyvykh klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv / Ofitsiinyi sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/10/26/do-2020-roku-uchniv-iz-speczialnix-shkil/>.
4. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy pro osvitu shchodo orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia". [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>.
5. Zakon Ukrainy "Pro derzhavnu sotsialnu dopomohu invalidam z dytynstva ta ditiam-invalidam". [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.
6. Zakon Ukrainy "Pro osnovy sotsialnoi zakhyschenosti invalidiv v Ukraini" vid 21 bereznia 1991 r. / [Elektronnyi resurs] : Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
7. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" № 1060-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1991. – № 34. – St. 451.
8. Zakon Ukrainy "Pro okhoronu dytynstva" № 2402-III // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2001. – № 30. – St. 142. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
9. Zakon Ukrainy "Pro zahalnu seredniu osvitu" № 651-XIV // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1999. – № 28. – St. 230.
10. Ipatov A., Khaniukova I. Poniattia invalidnosti v aspekti suchasnoho mizhnarodnoho prava // Ukrainskyi visnyk medyko-sotsialnoi ekspertyzy. – 2015. – № 3. – S. 15–21.
11. Konstytutsiia Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0&c=1>.
12. Kontsepsiia rozvytku inkluzyvnoi osvity // Defektoloh. – 2010. – № 3(39). – S. 3–5.
13. Kryvokon N. Problemy sotsialnoi roboty ta sotsialnoi polityky v Ukraini : [navchalnyi posibnyk]. – Chernihiv : Chernihivskyi derzhavnyi tekhnolohichniy universytet, 2012. – 320 s.
14. Novyi anhlo-ukrainskyi slovnyk [ponad 140 000 sliv ta slovospoluchen]. – 2-he vyd., vypr. ta dop. – Kyiv : Chumatskyi Shliakh, 2004. – 668 s.
15. Osnovy sotsialnoho zakhystu invalidiv v Ukraini. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://www.ztbljust.gov.ua/structure/Osnovi_sotsialnogo_zahistu_invalidiv_v_Ukrayini/.
16. Platonova O. Osoblyvosti sotsializatsii ditei z obmezhenymy funktsionalnymy mozhlyvostiamy // Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia". Serii "Pedahohika". – 2014. – T. 251. – Vyp. 239. – S. 127–130.
17. Tarasenko V. Pravove zabezpechennia sotsialnoho zakhystu ditei-invalidiv v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.05 / Odeska natsionalna yurydychna akademiia. – Odesa, 2005. – 18 s.

Балдынюк Е. Д. Нормативно-правовое регулирование социально-правовой защиты детей с инвалидностью в Украине

Статья посвящена анализу законодательных и нормативно-правовых документов по социальной защите детей с инвалидностью. Отношение к гражданам с ограниченными возможностями является характерным признаком цивилизованности государства и его демократичности. Уровень государственной защиты лиц с инвалидностью является отражением уровня развития общества в целом. Одним из важных направлений государственной социальной политики сегодня является социальная защита детей с инвалидностью. Основной обязанностью общества является обеспечение социальной интеграции, создание равных возможностей для полноценной жизни, самореализации, получения образования и трудоустройства, привлечение детей с инвалидностью к духовной, культурной и спортивной жизни. Следовательно, решение таких острых и актуальных вопросов требует неукоснительного внимания законодателей и надлежащего нормативного урегулирования, а также активизации усилий исполнительной власти для их практической реализации.

Ключевые слова: социальная защита, инвалидность, дети с инвалидностью, нормативно-правовое регулирование, социально-правовая защита детей, государственная политика, инклюзивное обучение, законодательство Украины.

Baldyniuk O. D. Normative-legal regulation of social and legal protection of children with disabilities in Ukraine

The article is devoted to the analysis of legislative and regulatory documents on the social protection of children with disabilities. The attitude towards citizens with disabilities is a characteristic feature of the civilization of the state and its democratic character. The level of state social protection of persons with disabilities is a reflection of the level of development of society as a whole. One of the important areas of state social policy is social protection for children with disabilities. The main responsibility of the society is to ensure social integration, equal opportunities for full-time living, self-realization, education and employment, and the involvement of children with disabilities in spiritual, cultural and sports life. Therefore, the resolution of such urgent and urgent issues requires the steady attention of legislators and require appropriate regulatory regulation and activation of the efforts of the executive authorities for their practical implementation.

Key words: social protection, disability, children with disabilities, legal regulation, social and legal protection of children, state policy, inclusive education, legislation of Ukraine.